

ØDEGÅRDEN BARNEHAGE

Virksomhedsplan

2015 - 2017

INNHOLDSFORTEGENLSE

1 INNHOLDSFORTEGENELSE 2

2 FORORD 3

3 RAMMEBETINGELSER 4

4 PLANLEGGING, DOKUMENTASJON OG VURDERING 6

5 LÆRING OG UTVIKLING 7

5.1 DE MANGE INTELLIGENSER - MI 9

5.2 LÆRINGSSTILER 20

5.3 BARNEHAGENS UTFORMING - ROMMENE VÅRE 21

6 BARNS MEDVIRKNING 23

7 LEK OG UTFOLDELSE 23

8 DANNELSESPROSESSEN 24

9 OMSORG 25

10 SPRÅKLIG KOMPETANSE 25

11 SOSIAL KOMPETANSE 25

12 BARNEHAGEN SOM KULTURARENA 26

13 FORELDRESAMTALE 26

14 GRUNNLEGGNDE BARNEHAGEHVERDAG 26

2. FORORD

Virksomhetsplanen er utarbeidet av lederteamet i Ødegården barnehage, med styrer og administrativ leder som ansvarlige redaktører.

Virksomhetsplanen skal gi Hurum kommune, ansatte, foreldre og andre samarbeidspartnere den nødvendige informasjon om innhold, organisering av det pedagogiske arbeidet i barnehagen og driftsform. Videre vil planen være til hjelp når personalet skal evaluere og videreutvikle arbeidet i barnehagen. Den skal gi foresatte nok kunnskap om barnehagen til at de kan komme med innspill og påvirke tilbudet som blir gitt til barna deres.

Alle er flinke til noe!

Vår visjon og våre verdier bygger på at alle er flinke til noe. Barna skal trives, være glade og være med i et fellesskap.

Mangfold og mestring er viktig i vår barnehage. Barn kan så mye. Det er det vi skal ta utgangspunkt i når vi legger planer. Barna får inntrykk slik at fantasi, undring og nysgjerrighet stimuleres og barna blir i stand til å gi personlige og mangfoldige uttrykk. Barna stimuleres til å komme med nye og gode ideer og løsninger. Barna skal oppleve å bli hørt og bekreftet, og bli i stand til å gjøre egne valg.

God omsorg har som mål å hjelpe barna til selv å kunne. Vi tror ikke at det finnes bare en teori eller bare en metodikk som er dekkende for barns utvikling og læring.

Vi trekker inn fra flere pedagogiske retninger, det som best underbygger våre mål og verdier.

Når et barn får vise og bruke sine sterke sider, vil det oppleve stolthet og utvikle selvtillit. Dermed blir de også mer åpent for ny læring.

Mange av rommene i barnehagen er bygget med spesielle formål. Dette for å kunne gi barna et bedre og mer allsidig tilbud. For å beskrive dette på best mulig måte kan vi si at Ødegården barnehage er en avdelingsbarnehage, hvor barna kommer til aktivitetene og ikke motsatt. Det sier seg selv at bredden og kvaliteten blir bedre, når aktiviteten er "en fast installasjon". Rommene innbyr til allsidige utfordringer, slik at alle får jobbe med det de liker og føler at de mestrer. En er god til å legge puslespill, en annen er super til å klatre, mens andre igjen er flinke til å finne på rim eller bygge med Lego. Dette er satt i en sammenheng som kalles "Mange Intelligenser" eller klokskapene. Det er en anerkjennelse av mangfoldet, hvor hvert barn blir sett.

Line Isak Bækken og Ellen Sæthre

3. RAMMEBETINGELSER

ØDEGÅRDEN BARNEHAGE er eiet av Ødegården barnehagedrift AS. Ødegården barnehagedrift har god egenkapital og drives med overskudd.

Barnehagen har landlig og flott beliggenhet, 3 minutter fra rundkjøring RV23 ved Slingrebekk, og 3,5 minutter fra Sætre Barneskole. Barnehagen er på ca 850 kvm og har plass til ca 100 barn. Utearealet er på ca 6 mål, med tilgang til hele Ødegården gård på ca 200 mål.

Ødegården barnehage er en topp moderne, men tradisjonell avdelingsbarnehage. Ødegården barnehage, som selv med mange barnehageplasser, har god plass til hvert barn. Både inne og ute.

TILSYNSMYNDIGET:

Hurum kommune ved Rådgiver for barnehage, Marianne Blichfeldt.

BEMANNINGSNORM:

Ødegården barnehage følger barnehagelovens norm for bemanning på hver avdeling; 1 pedagogisk leder med førskolelærerutdanning pr. 18 barn over 3 år og pr. 9 barn under 3 år. Hver avdeling har i tillegg pedagogiske medarbeidere, basert på Hurum kommunes bemanning. I tillegg har vi ansatt kokk i 60% stilling og renholder i 40% stilling.

Styrer er utdannet pedagog.

ØKONOMISKE RAMMER:

Barnehagen får sine inntekter fra offentlig tilskudd og foreldrebetaling. Hurum kommune står ansvarlig for tildeling av offentlig tilskudd. Barnehagen får tilskudd, basert på hva Hurum kommune har hatt av kostnader per barn i sine kommunale barnehager i siste avsluttede regnskapsår.

Barnehagen drives i samsvar med «Lov om barnehager» og «Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver».

ØDEGÅRDEN BARNEHAGE:

Ødegården barnehage har 5 avdelinger med barn i alderen 0-6 år. Navn på avdelingene:

0-1 år:	Geitekillingene
2 år:	Føllene
3 år:	Sauene
4 - 5 år:	Hestene og Geitebukkene
Åpningstid:	06.45 - 17.00.

Adresse: Ødegården barnehagedrift AS
Storsandveien 5B
3475 Sætre

Telefonnummer: 3279 0000

E-post: post@odegaarden.no

SAMARBEIDSUTVALG:

Vi har et Samarbeidsutvalg som består av 2 representanter, valgt blant foresatte og 2 representanter fra de ansatte i barnehagen. Representantene i Samarbeidsutvalget skal være med og styrke samarbeidet mellom hjem og barnehage. Samarbeidsutvalget skal også være et rådgivende, kontaktskapende og samordnede organ. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene. Samarbeidsutvalget velges om høsten, og medlemmene velges for 1 år. Samarbeidsutvalget har 3 møter i året, og møtes ut over dette ved behov. Samarbeidsutvalget arrangerer sommerfest i juni.

SAMARBEID MED ANDRE INSTANSER:

Vi samarbeider med forskjellige instanser utenfor barnehagen. Det være seg PPT, Barnevernet, skolen med mer.

PPT: Er en rådgivningstjeneste som skal veilede foreldre og barnehageansatte. Vi i barnehagen har mulighet for å rette henvendelse til helsestasjonen, logoped og til PPT. Ved henvendelse til fysioterapeut og logoped kommer de til barnehagen og gjør noen observasjoner og skriver en rapport.

Ved tilmelding til PPT utarbeider de en sakkyndig vurdering, som vurderer om det er behov for spesialpedagogisk hjelp, f. eks i forbindelse med språkvansker. Man kan også selv rette henvendelse hvis det er noe som bekymrer en i forhold til barnets utvikling.

Barnevernet: Har som oppgave å hjelpe familier som trenger støtte i forskjellige sammenhenger. Man kan som familie rette henvendelse til barnevernet for å få råd og veiledning.

Skolen: Vi jobber tett sammen med skolen for de barn som skal begynne. Vi har også en egen førskolegruppe som skal forberede barna på skolestart og gjøre overgangen så bra som mulig. Førskolegruppen samles 1 til 2 ganger i uken, og avsluttes med overnatting i barnehagen.

4. PLANLEGGING, DOKUMENTASJON OG VURDERING

PLANLEGGING:

Forskrift til loven; "Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver" skal ha en overordnet betydning i planarbeidet. Planlegging av barnehagens organisering, innhold og prosesser foregår på ulike plan i løpet av barnehageåret. Planleggingen baserer seg på erfaringer fra tidligere år, og utarbeides for kortere og lengre perioder.

Virksomhetsplanen er tenkt som et retningsgivende dokument for "de store linjene" i det pedagogiske arbeidet i Ødegården barnehage. Den skal beskrive rammebetingelser, hovedmålsettinger og arbeidsmetoder som er styrende for det daglige arbeidet. Virksomhetsplanen skal opp til ny vurdering og evt. omskriving hvert 3 år. I tillegg kommer Årsplanen, som gjøres i slutten av barnehageåret, og er en mer detaljert plan for det som skal skje det neste barnehageåret.

Barnehagen har fem-seks planleggingsdager i året, disse blir brukt til planlegging og evaluering av det pedagogiske arbeidet og faglig oppdatering av hele personalgruppa. Hver avdeling har avdelingsmøter annenhver uke, disse brukes både til praktisk planlegging av arbeidet samt diskusjon rundt det pedagogiske arbeidet. Ut ifra hva som blir planlagt lager vi ukeplaner, på ukeplanene er det konkrete aktiviteter og planer for hva vi gjør og hvorfor vi gjør det. Det er også en oversikt over hvilket rom hver avdeling disponerer på hvilke dager.

DOKUMENTERING:

Dokumentasjon er beviset på at de planene som utarbeides blir gjennomført. Når vi dokumenterer, setter vi ord på de erfaringene barna gjør seg i løpet av dagen. I Ødegården barnehage benytter vi ulike måter å dokumentere hverdagen og det kvalitativt gode arbeidet.

Som hovedverktøy bruker vi et nettbasert administrasjon- og kommunikasjonssystem som heter Vigilo. Vigilo er også vår portal for de foresatte. Vi bruker Vigilo for å dokumentere vårt arbeid. Her pubiseres og lagres alt av planer og meldinger. Hver avdeling legger daglig ut dagsrapporter som formidles til alle foresatte. Dagsrapportene inneholder tekst og bilder. Ved spesielle aktiviteter vil det bli lagt en opplevelsesarena med bilder og mer utfyllende tekst.

I tillegg har vi vårt eget nettbaserte «Ressursnett» som brukes til å dokumentere rutiner, tradisjoner og store og små oppgaver i barnehagen.

EVALUERING:

Kvaliteten i det daglige samspillet mellom mennesker i barnehagen er en av de viktigste forutsetningene for barns læring og utvikling. Barnegruppens og det enkelte barns trivsel og utvikling skal derfor observeres og vurderes fortløpende.

Vurdering er viktig for videre utvikling av både avdelinger og organisasjonen, og er sentral når vi skal lage nye planer.

Vigilo benyttes også som en del av vår evaluering. Her evalueres hver dag form av dagsrapportene. Foresatte kan se hva vi har gjort og det skrives litt om dagens gjøremål. Har vi måttet gjøre om på planene skrives også det her.

Styrer og pedagogiske ledere har jevnlig vurdering av det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Etter hver temaperiode utarbeides skriftlige evalueringer av arbeidet på avdelingene. Hva har vi gjort? Hva har vi ikke fått til? Og hvis så, hvorfor har vi ikke fått det til? Vi sender evalueringen sammen med ny periodeplan. *Det vil i løpet av 2015 bli utarbeide en ny mal periodebrev.*

Vi bruker også planleggingsdagene på å evaluere året som har gått. Vi ser på hva som har fungert og tar det med oss til neste år. Vi bruker møtene til pedagogiske ledere og medarbeider møtene til å evaluere rutiner, planer og arrangementer vi har i barnehagen.

5. LÆRING OG UTVIKLING

RAMMEPLANEN:

”Rammeplanen gir retningslinjer for barnehagens verdigrunnlag, innhold og oppgaver. Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogisk leder og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet.”

“Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver” (sist revidert 2011), er en forskrift til barnehageloven. Rammeplanen er et styrende og retningsgivende dokument, som vi forplikter oss til å forholde oss til i utarbeiding av våre planer. Barnehagen er underlagt kunnskapsdepartementet og barnehagen er en del av utdanningsløpet. Livslang læring – at læring foregår på alle mulige arenaer i barnas liv, er noe vi alltid har visst i barnehagen. For at det enkelte barn skal oppnå læring, må det møtes av en voksen som viser innlevelse og undring.

Barnet skal lære om seg selv, om andre mennesker, om samspill og den fysiske verden omkring seg, og dette gir mening i barnets liv. Barnehagen skal styrke barns læring i formelle og uformelle situasjoner, og kan oppstå i alle deler av barnehagedagen.

Barna skal oppleve utvikling i sin læring i barnehagen. De barna som starter som 1-åringer og slutter som 5-6 åringer skal få tilpasset sitt tilbud i henhold til modenhet og utvikling, og vil oppleve at de blir deltakere i ulike aktiviteter ut i fra alder og gruppesammensetning.

VERDIER OG MÅL:

Vårt verdigrunnlag bygger på at alle er gode på noe. Dette er vår grunnleggende tanke som vi alltid har med oss.

Barna får inntrykk slik at fantasi, undring og nysgjerrighet stimuleres og de blir i stand til å gi personlige og mangfoldige uttrykk. Barna skal oppleve å bli hørt og bekreftet og få gjøre egne valg. God omsorg er å hjelpe barna til å kunne mestre selv.

Alle skal bli sett og få tro på seg selv for den de er og være trygg på sine evner. De skal få oppleve at å stå sammen gjør en sterkere, og troen på seg selv og andre skaper mestere.

Barna skal huske tilbake på tiden i barnehagen som noe positivt.

«DE MANGE INTELLIGENSER» OG RAMMEPLANEN:

I vår barnehage jobber vi med utgangspunkt i Howard Gardners «Mange intelligenser» og Dunn&Dunns «Læringsstiler». De ulike intelligensene kalles også klokskaper. Vi benytter ikke alle teorier, men bruker det vi synes passer vår barnehage best. Det viktigste for oss er å se og anerkjenne at alle mennesker er forskjellige. Barna i vår barnehage får allsidige utfordringer, og alle får leke mye med det de mestrer og oftest velger når de får mulighet til medbestemmelse. Alle får utnytte sine sterke sider. Vi kan også bruke barnas sterke sider i forhold til å utvikle klokskaper som barnet trenger å bli sterkere i.

Howard Gardner sier: *«Vi er født med evner, med evner av mange slag, og alle har vi evner i en eller annen retning. Intelligensene er uavhengige av hverandre, men samtidig også avhengige av hverandre. Vi har ikke våre sterke sider innen samme intelligens. Våre sterke sider er meget avhengig av stimuli, interesser og kultur. Hvis vi får lov til å utvikle sterke sider, får vi selvtillit, gå på - mot og nysgjerrighet, noe som kan åpne nye sider av livet og kulturen for oss. Intelligens er ikke et spørsmål om hvor mye vi vet, men et spørsmål om hvordan vi bærer oss at når vi ikke vet hva vi skal gjøre.»*

Når vi jobber med temaene våre, jobber vi mest ut ifra Klokskapene. Howard Gardner har en teori om at vi mennesker har forskjellige intelligenser. Den normale oppfattelse av intelligens, er at det er noe som kan måles i en intelligenstest. Men denne testen tar kun utgangspunkt i den matematiske/logiske intelligensen. Howard Gardner mener at alle mennesker som kan skape eller løse noe er intelligente.

I 2015-2017 vil vi videreføre arbeidet med Howard Gardner og samtidig innføre deler av Dunn&Dunns sine «Læringsstiler».

Rammeplanen gir oss retningslinjer. Vi skal forholde oss til den i vårt daglige arbeide med barna. Dette gjøres gjennom planlegging, gjennomføring, og vurdering av barnehagens virksomhet.

Rammeplanen understreker de voksnes betydning for barns utvikling og læring. Rammeplanen sier blant annet noe om: Barns medvirkning, omsorg, lek, læring, barnehagen som kulturarena, sosial og språklig kompetanse. I tillegg beskriver den 7 fagområder, som vi skal jobbe bevisst med.

Klokskapene og rammeplanens 7 fagområder ser vi har en klar sammenheng. Vi ser at vi kan stimulere Klokskapene gjennom å arbeide med fagområdene. For vise dette har vi «koblet» disse sammen:

5.1 De mange intelligensene - de 8 klokskaperne:

- Sosial intelligens = vi-klok
- Personlig intelligens = jeg-klok
- Språklig intelligens = ordklok
- Kroppslig/motorisk intelligens = kroppsklok
- Naturalistisk intelligens = naturklok
- Logisk- matematisk intelligens = tallklok
- Visuell/romlig intelligens = billedklok
- Musikalsk intelligens = musikklok

Naturklok (Rammeplanens natur, miljø og teknikk, samt nærmiljø og samfunn):

Disse barna sanser naturens krefter og skjønner hvordan de påvirker mennesket.

Gjennom arbeid med natur, miljø og teknikk, samt nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna:

- opplever naturen og undring over naturens mangfoldighet.
- opplever glede ved å ferdes i naturen og får grunnleggende innsikt i naturen, miljøvern og samspill i naturen.
- får erfaring med og kunnskap om dyr og vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon.
- lærer å iakttå, undre seg, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verden.
- erfarer hvordan teknikk kan brukes i leken og hverdagen.

For å oppnå disse målene må de voksne:

- gå på turer, snakke med barnet om det de ser og opplever.
- lære barna forskjell på de ulike årstidene.
- la barna utforske omgivelsene.
- utvikle barnets evne til å oppholde seg i og ta vare på naturen.
- gi barna mulighet til et aktivt uteliv.
- være engasjerte og nysgjerrige.
- gi muligheter til å eksperimentere og til å bruke fantasien.
- ha tema om å ta vare på naturen.
- la barn få oppleve at digitale verktøy er en naturlig del av hverdagen.

- la barn få erfaring og kunnskap med ulike digitale verktøy, bl.a PC, iPad, digitalt kamera, skriver og skanner.
- inkludere friluftaktiviteter og utelek i hverdagen.
- vise gleden ved å være ute.
- gi barna en forståelse av sammenhengene mellom dyr, mennesker og natur.
- gi barna en forståelse av samspillet i naturen.
- la barna få en forståelse av matvareveien.
- la barna få hverdagserfaring med teknikk og tekniske leker.
- bruke nærmiljøets ressurser.
- jobbe for likestilling mellom gutter og jenter.

Naturkloke barn kjennetegnes ved at de:

De liker:

- å ordne og sortere verden etter størrelse og form.
- finne mønster.
- finne sammenheng.
- dyr og planter.

0-3 år:

- bruker sansene ute i naturen.
- viser glede over å være ute.
- liker å samle naturmateriale.
- ser på småkryp og planter.

3-6 år:

- liker å være ute.
- liker å bruke alle sansene og undre seg i naturen.
- liker å studere naturen og skape sammenheng.
- bruker naturmateriell i leken.
- har interesse for å eksperimentere og utforske.
- begynnende interesse og forståelse for naturvern.
- tar ansvar for dyr og planter.

Alle barna skal bli kjent med planter, dyr, landskaper, årstider og vær. De skal undre seg, eksperimentere, beskrive og snakke om de forskjellige prosessene i naturen, f. eks årstidene, hvor kommer maten fra med mer. Barn og voksne skal oppleve gleden ved å ferdes i naturen.

Kroppsklok (Rammeplanens kropp, bevegelse og helse):

Disse barna tenker på hva som påvirker kroppen. De er flinke til å bruke kroppen og hendene med stor dyktighet.

Gjennom arbeidet med kropp, bevegelse og helse skal barnehagen bidra til at barna:

- får en positiv selvoppfattelse gjennom kroppslig mestring.
- skaffer seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.
- videreutvikler sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.
- få gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider.
- utvikler glede ved å bruke naturen til utforskning og kroppslige utfordringer og får en forståelse for hvordan en bruker og samtidig tar vare på miljøet og naturen.
- utvikler forståelse og respekt for egen og andres kropp og for at alle er forskjellige.
- få kunnskap om menneskekroppen og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold.

For å oppnå disse målene må de voksne:

- gi barnet mulighet for fysiske utfoldelser både ute og inne.
- tilby lek og spill der barna er fysisk aktive og opplever glede gjennom mestring og fellesskap.
- gi barnet allsidige sanseopplevelser.
- ta barnet med på turer.
- støtter barnet i å klare seg selv.
- lære barn navn på kroppsdelene.
- utvikle finmotorikk.
- sette opp dagen så det avsettes tid til lek, hvile, aktivitet og mat.
- ha gode rutiner på hygiene.
- legge til rette for utfordrende og trygg kroppslig lek.
- ha kunnskap om sunt kosthold.

Kroppskloke barn kjennetegnes ved at de:

De liker:

- å være motorisk aktive.
- se på teater.
- å danse.
- håndarbeid og sløyd.

0-3 år:

- trives med å være i aktivitet.
- liker å få fysiske utfordringer.
- liker å uttrykke seg med kroppen.
- bli kjent med egen kropp.

3-6 år:

- finner glede i bevegelse og aktivitet.
- liker å klare seg selv.
- liker å bruke kroppen sin, trives godt i ulendt terreng.
- søker kroppslige utfordringer.
- liker å dramatisere og uttrykke seg med kroppen.

- har god fin og grovmotorikk.
- har kontroll på kroppen sin, god balanseevne.

Alle barna skal få gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer. De skal utvikle kroppsbeherskelse, grovmotorikk, finmotorikk, rytme og motorisk følsomhet. De skal få en forståelse og respekt for egen og andres kropp og lære at alle er forskjellige.

Billedklok (Rammeplanens kunst, kultur og kreativitet):

Disse barna tenker i bilder og dimensjoner og er oppmerksomme på farger, former og mønstre.

Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna:

- utvikler sin følsomhet til å lytte, iaktta og uttrykke seg gjennom allsidige møter med og refleksjon over kultur, kunst og estetikk.
- styrker sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk.
- tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.
- utvikler sin evne til å bearbeide og kommunisere sine inntrykk og gi videre uttrykk gjennom skapende virksomhet.
- utvikler elementær kunnskap om virkemidler, teknikk og form for å kunne uttrykke seg estetisk i visuelt språk, musikk, sang, dans og drama.
- opplever at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse.

For å oppnå disse målene må de voksne:

- spille spill med barna.
- sørge for at barn daglig har tilgang til variert materiale og verktøy for skapende virksomhet, f. eks. bøker, bilder, instrumenter og utkledningstøy.
- la barna oppleve ulike estetiske uttrykk gjennom musikk, kunst og drama.
- bruke musikk, forming og drama i tema-arbeid.
- sørge for at barn opplever lokale, nasjonale og internasjonale kunst- og kulturuttrykk og at de får møte kunstnere.
- motivere barn til å uttrykke seg gjennom tegning, maling, bevegelse, drama, sang og musikk.
- daglig sette i gang forskjellige typer aktiviteter som er med på å stimulere og utvikle barnas fantasi og kreativitet.
- motivere barna til å uttrykke seg.
- gi barna mulighet for å få erfaring med forskjellige måter å uttrykke seg på.
- ha aktiviteter som gir mulighet for musikalske utfordringer, som sangleker, teaterstykker m.m.

Bildekloke barn kjennetegnes ved at de:

De liker:

- å tegne, male og fargelegge.
- dagdrømme og bruke fantasien.

- se på og huske detaljer i bilder.
- løse gåter.
- å lese kart.

0-3 år:

- liker å kjenne, smake og utforske ulike typer materiale.
- liker å lytte til musikk og sang.
- liker å bevege seg til musikk og lage rytme med kropp og gjenstander.
- liker å synge alene.
- er oppmerksom på lyder ute og inne.
- bruker fantasien i lek og aktiviteter.

3-6 år:

- viser skaperglede, fantasi og kreativitet.
- liker å legge puslespill og løse oppgaver.
- har sans for form og farge.
- god til å kjenne igjen detaljer og orientere seg ute og inne.
- liker å utforske.
- liker å lytte til musikk og sang.
- liker å lage egne sanger, rim og regler.
- er god til å huske tekst og melodi.
- like å tegne og skape.

Ordklok (Rammeplanens kommunikasjon, språk og tekst):

Disse barna er opptatt av å åpne for andre språk. De tenker i talte og skrevne ord.

Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna:

- lytter, observerer og gir respons i gjensidig samhandling med barn og voksne.
- videreutvikler sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd.
- bruker sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og å skape positive relasjoner i lek og annet samvær.
- får et positivt forhold til tekst og bilde som kilde til estetiske opplevelser og kunnskaper, samtaler, og som inspirasjon til fabuleringer og nyskaping.
- lytter til lyder og rytmer i språket å bli fortrolig med symboler som tallsiffer og bokstaver.
- blir kjent med bøker, sanger, bilder, media m.m.

For å oppnå disse målene må de voksne:

- være gode forbilder, bruke språket bevisst og aktivt i hverdagen.
- kommunisere med barnet.
- sette navn på konkrete handlinger og opplevelser.
- se til at barnets ordforråd øker i takt med alderen.
- hjelpe barnet til å sette ord på egne følelser.
- gi barnet mulighet til å se og lytte til det skrevne ord.
- bruke bøker, rim/regler, sanger og digitale verktøy.

- la barna bli kjent med bokstaver og tall.
- vise forståelse for barnets morsmål.
- lytte og gi respons når barna kommuniserer med oss.
- oppfordre til å bruke språket.
- sette ord på alt vi gjør.
- støtte barn med forskjellige språkvansker.
- bruke sang og musikk aktivt i hverdagen.
- lese og fortelle historier.

Ordkloke barn kjennetegnes ved at de:

De liker:

- å snakke, fortelle, diskutere og høre historier.
- å leke med ord.
- flinke på å huske navn, steder og alminnelige ting.

0-3 år:

- bruker peking som kommunikasjon.
- liker å bruke språk/kroppsspråk for å fortelle noe.
- sier det første ordet.
- forstår og utfører enkle instruksjoner.
- liker å være med på sanger med enkle bevegelser.
- Liker bøker, rim og regler.

3-6 år:

- bruker rimord, tøyser og leker med språket.
- viser glede over å fortelle om opplevelser.
- bruker språket relevant i samsvar med situasjonen.
- liker å høre historier, lese bøker, synge sanger.
- forstår og kan utføre kollektive beskjeder.
- er flink til å huske navn, steder og detaljer.
- argumenterer godt.
- interesserer seg for tall og bokstaver.

Tallklok (Rammeplanens antall, rom og form):

Disse barna tenker i problemløsning, tall, mønstre, former og struktur.

Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna:

- opplever glede over å utforske og leke med tall og former.
- tilegner seg gode og anvendbare matematiske begreper.
- erfarer, utforsker og leker med form og mønster.
- erfarer ulike typer størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne.
- erfarer plassering og orientering og på den måten utvikler sine evner til lokalisering.

For å oppnå disse målene må de voksne:

- gi barnet muligheten til å leke med former og symboler.
- gi barnet rom og tid til å utforske og eksperimentere.
- spill med barna.
- sørg for at det er materiell som gir barna erfaringer med klassifisering, sortering og sammenligning.
- vær bevisst på å bruke matematiske begrep i hverdagen, f.eks i måltid, påkledning.
- la barnet undersøke ting ved å bruke sansene.
- la barna få oppgaver.
- gi barnet muligheten til å leke med bokstaver og tall.
- tilby forskjellige typer materiell som spill, klosser, tellemateriell med mer.
- bruke tall, former og størrelser i hverdagen.
- bruke begreper som vekt, volum og tid.

Tallkloke barn kjennetegnes ved at de:

De liker:

- å undre seg over ting.
- å undersøke og stille spørsmål.
- å lage oppgaver, regne og finne ut hva som hører sammen.
- å eksperimentere.

0-3 år

- viser glede over å bygge/stable tårn.
- kan finne like farger.
- liker å sortere leker.
- forstår begrep stor – liten.
- kan telleramse 1-2-3.

3-6 år

- liker å bygge og konstruere.
- liker spill, viser interesse for data.
- liker å gruble, tenker logisk og kan resonnerer.
- liker å telle og kan telleramse opp til 20.
- liker å lage mønster, sette ting i system.
- viser interesse for ulike typer måleredskap.
- liker å ha det ryddig rundt seg.

Musikklok (Rammeplanens kunst, kultur og kreativitet samt kommunikasjon, språk og tekst):

Disse barna tenker i melodier. De skjønner toner og rytme.

Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet, samt kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna:

- utvikler sin følsomhet til å lytte, iaktta og uttrykke seg gjennom allsidige møter med og refleksjon over kultur, kunst og estetikk.
- styrker sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk.
- tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.
- utvikler sin evne til å bearbeide og kommunisere sine inntrykk og gi videre uttrykk gjennom skapende virksomhet.
- utvikler elementær kunnskap om virkemidler, teknikk og form for å kunne uttrykke seg estetisk i visuelt språk, musikk, sang, dans og drama.
- opplever at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse.

For å oppnå disse målene må de voksne:

- spille spill med barna.
- sørge for at barn daglig har tilgang til variert materiale og verktøy for skapende virksomhet, f. eks. bøker, bilder, instrumenter og utkleddingstøy.
- la barna oppleve ulike estetiske uttrykk gjennom musikk, kunst og drama.
- bruke musikk, forming og drama i tema-arbeid.
- sørge for at barn opplever lokale, nasjonale og internasjonale kunst- og kulturuttrykk og at de får møte kunstnere.
- motivere barn til å uttrykke seg gjennom tegning, maling, bevegelse, drama, sang og musikk.
- daglig sette i gang forskjellige typer aktiviteter som er med på å stimulere og utvikle barnas fantasi og kreativitet.
- motivere barna til å uttrykke seg.
- gi barna mulighet for å få erfaring med forskjellige måter å uttrykke seg på.
- ha aktiviteter som gir mulighet for musikalske utfordringer, som sangleker, teaterstykker m.m.
- synge sammen med barna.
- bevisst bruke instrumenter i samlingsstund.
- bruke musikk i avslapningssituasjoner, til dans og drama og når barn er lei seg.

Musikkloke barn kjennetegnes ved at de:

De liker:

- å synge og plystre.
- å spille på instrument.
- å tromme med hender og føtter.
- å lytte til musikk, musikk gir en god følelse.
- flinke på å oppfatte rytmer og melodier.

0-3 år:

- liker å kjenne, smake og utforske ulike typer materiale.
- liker å lytte til musikk og sang.
- liker å bevege seg til musikk og lage rytme med kropp og gjenstander.
- liker å synge alene.
- er oppmerksom på lyder ute og inne.
- bruker fantasien i lek og aktiviteter.

3-6 år:

- viser skaperglede, fantasi og kreativitet.
- liker å legge puslespill og løse oppgaver.
- har sans for form og farge.
- god til å kjenne igjen detaljer og orientere seg ute og inne.
- liker å utforske.
- liker å lytte til musikk og sang.
- liker å lage egne sanger, rim og regler.
- er god til å huske tekst og melodi.
- like å tegne og skape.

Vi-klok eller menneskeklok (Rammeplanens kommunikasjon, språk og tekst samt nærmiljø og samfunn):

Disse barna har en evne til å forstå andre. De er gode i samspillet med andre.

Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst, samt nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna:

- utvikler tillit til egen deltakelse i og påvirkning av fellesskapet.
- erfarer at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger, inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap.
- blir kjent med og deltar i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet.
- opplever at det tas like mye hensyn til gutter og jenter.
- blir kjent med noen historiske endringer i lokalmiljø og samfunn.
- utvikler forståelse for ulike tradisjoner og levesett.
- blir kjent med at samene er Norges urbefolkning og får kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv.

For å oppnå disse målene må de voksne:

- gir barnet trygghet og omsorg.
- ta utgangspunkt i barnets interesser og dermed styrker barnets følelse av å ha verdi.
- respektere barnets vennsrelasjoner.
- oppfordre barnet til å hjelpe andre.
- la barnet være med på praktiske gjøremål, eks dekke bord.
- at det enkelte barn blir sett og hørt.
- arbeide for at alle barn får erfare at de er verdifulle og viktige for fellesskapet.
- være opptatt av samfunnet og la barna bli kjent i nærmiljøet.

- gi barna kjennskap til samene som Norges urbefolkning.
- ta opp tema som “barn i andre land”.
- vise interesse for barnets familie.
- legge til rette for den gode samtale.
- bruke hverdags situasjoner til å snakke med barna, som f.eks rundt matbordet.
- vise barna forskjellige forhandlingsteknikker ved konflikter og når de vil oppnå noe.

Menneskekloke barn kjennetegnes ved at de:

De liker:

- å være sammen med andre.
- å snakke med andre.
- flinke på å forstå andre.
- ha medfølelse.
- gode forhandlere.

0-3 år:

- viser glede over å se – møte andre barn og voksne.
- liker å observere andre barn.
- mestrer samspill, turtaking.
- kan vise empati.
- kan dele med andre.
- kan motta og forstå en beskjed.
- liker parallell-lek, imiterer.

3-6 år:

- liker å være sammen med andre barn i lek og aktiviteter.
- liker å samarbeide.
- mestrer enkel konfliktløsning.
- viser empati, omsorg og tar hensyn til andre.
- fungerer i fellesleker, i små og store grupper.
- tør å ta egne initiativ.
- føler ansvar.

Jeg - klok eller selvklok (Rammeplanens etikk, religion og filosofi):

Disse barna tenker dypt over ting og holder det meste for seg selv. De evner å skjønne sine følelser og hvem de i virkeligheten er.

Gjennom arbeidet med etikk, religion og filosofi, skal barnehagen bidra til at barna:

- erfarer at grunnleggende spørsmål er vesentlige, ved at det gis anledning og ro til undring og tenkning, samtaler og fortellinger.
- tilegner seg samfunnets grunnleggende normer og verdier.
- utvikler toleranse og interesse for hverandre og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kulturell og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet.

- får innsikt i kristne grunnverdier og deres plass i kulturarven.
- får kjennskap til kristne høytider og tradisjoner.
- får kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnegruppen.
- får kjennskap til religion, etikk og filosofi som del av kultur og samfunn.

For å oppnå disse målene må de voksne:

- hjelpe barn til å forstå forskjellen på rett og galt.
- møte barnas tro, spørsmål og undring med alvor og respekt.
- styrke barnets følelse av egenverdi.
- skape rom for opplevelser, undring, ettertanke og gode samtaler.
- hjelpe barnet til å bli seg sine egne verdier bevisst.
- rose positiv atferd.
- la den kristne kulturarven komme til uttrykk gjennom høytidsmarkeringer og markere andre religiøse, livssynsmessige og kulturelle tradisjoner som er representert i barnehagen.
- ta barns spørsmål, tro og undring på alvor.

Selvkloke barn kjennetegnes ved at de:

De liker:

å sette seg mål.

planlegge og fordype seg.

arbeide alene.

være stille.

tenke gjennom tingene.

0-3 år

- vet hva en vil og ønsker å klare seg selv
- kan gi uttrykk for hvordan en har det
- viser ulike følelser
- kan motta og forstå en beskjed
- søker andre barn og voksne
- har evne til empati

3-6 år

- gir uttrykk for mestringsglede, er bevisst på hva en mestrer
- er selvstendig i hverdagsaktiviteter
- tør å protestere, argumentere og hevde sine synspunkt
- henvender seg til andre, tør å uttrykke seg i gruppe
- tør å prøve ting, takler utfordringer
- kjenner sine sterke og svake sider

5.2 LÆRINGSSTILER

”Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter” (Barnehagelovens § 2)

Barn kan lære gjennom alle typer aktiviteter i barnehagen, både de som er planlagte og styrt av voksne og i hverdagsaktiviteter som lek, påkledning og måltid, i samvær med venner og i spontane her-og-nå-opplevelser.

Noen barn er av natur undersøkende og spørrelystne, mens andre sjeldnere oppsøker nye situasjoner og spør mindre. Ved å bruke tankene om intelligensene og ulike læringsstilene kan vi tilrettelegge en god læringsarena som tar hensyn til disse forskjellene.

Læringsstil er den måten hvert enkelt individ best kan konsentrere seg på, behandle, samt huske ny og vanskelig informasjon. Noen lærer best det de hører, andre det de ser, mens noen må ta og føle på for å lære best mulig.

Alle læringsstiler er like gode. Alle har styrker, men de er forskjellige. Det gir oss en utfordring slik at vi kan legge til rette for et læringsrom som er tilpasset hvert enkelt barn.

Læringsstiler – de fysiske og psykiske faktorer som påvirker:

- Hvordan det enkelte barn lærer nytt og vanskelig stoff best
- Hvordan det enkelte barn liker å ha det når han/hun arbeider/ leker

Lærestilene deles opp i 4 grupper - VAKT

- Visuell

Elever som bruker synet ved læring gjennom å lese, ved å se filmer osv. gode øvelses typer er lesing av forskjellige slags tekster. Andre eksempler er å svare på spørsmål med utgangspunkt i bilder, å oversette, å lage bildeordlister, å tegne og å skrive egne dialoger.

- Auditiv

Elever som bruker hørsel ved læring. Disse lærer best ved å lytte, snakke og synge. Gode øvelsestyper er derfor å synge, høre på sanger, rim og regler, arbeide med ulike muntlige øvelser hvor de forteller/diskuterer - for eksempel leser høyt for seg selv eller med en medelev.

- Kinestetisk

Elever som bruker føleevne i hele kroppen ved læring. De trenger å bevege seg fysisk og lærer best gjennom for eksempel rollespill, leker, dramatiseringer og studiebesøk.

- Taktil

Elever som benytter følesansen ved læring, og lærer best gjennom å gjøre praktiske ting med hendene. Gode øvelser er å lage og spille spill, tegne og fargelegge, arbeide med kort og legge puslespill.

5.3 BARNEHAGENS UTFORMING – ROMMENE VÅRE

Mange av rommene i barnehagen er bygget med spesielle formål. Dette for å kunne gi barna et bedre og mer allsidig tilbud. For å beskrive dette på best mulig måte kan vi si at Ødegården barnehage er en avdelingsbarnehage, hvor barna kommer til aktivitetene og ikke motsatt. Mange barnehager har jo avdelingsrom, hvor barna har tilhold store deler av dagen. Aktivitetene blir da hentet inn til barna. Det sier seg selv at bredden og kvaliteten blir bedre, når aktiviteten er "en fast installasjon".

Sanserommet:

Sanserom bygger på ideene fra Snoezelen, tenkingen som dukket opp i Nederland på 70-tallet. Ordet er sammensatt av to ord: Snuffelen = snuse og doezelen = døse. Gjennom "snusing" aktiviseres flere sanser aktivt for å motta inntrykk fra omverdenen. Gjennom "døsingen" dempes sanseintrykk som hjernen mottar. Dermed kan inntrykk som er unødvendige tas bort. Snoezelen er blitt beskrevet som et "sanserike" eller "opplevelsesrike". Vårt sanserom er et hvitt rom innredet med myk sofa, duftlys, ulike lyseffekter og myke tekstiler med ulik struktur. Vi bruker rolig musikk eller hører på lydbok. Ved bruk av sanserom vil barna få mulighet til å bruke og utvikle fantasien. Dette ved at barna får gode muligheter til å drømme seg bort og foreta seg en reise, kanskje til eventyrland? Med sanserommet ønsker vi at barna skal kunne få bruke sansene i et rolig miljø. På denne måten får man brukt sansene optimalt uten andre forstyrrelser for hjernen. I dette rommet er det alltid små grupper av gangen.

Formingsrommet:

Dette er rommet hvor barna bruker sin fantasi og kreativitet. Det er et sted med mulighet for fordykning, ro og mulighet for å jobbe sammen i små grupper. Her har vi en masse forskjellige materialer. Alt fra papp og papir til filt og garn til ting vi finner ute i naturen.

Vannlekerommet:

I Vannlekerommet er det ett plaskebasseng hvor barna kan leke og bli trygge i og med vann. Vannlekerommet har 2 store dusjhoder som lar vannet sildre ned på barna. Ubevist gjør det dem mer komfortable i vannet.

De kan leke med forskjellige badeleker og seile med båtene.

Vannet kan også tappes ut, og da kan barna bruke rommet som malerrom. Barna kan da male med hele kroppen. Da er det bare å spyle rommet etterpå. Vi trenger vel ikke si at dette er et av barnas favorittrom.

Forskerrommet:

I forskerrommet utfører barna eksperimenter for selv å se sammenhengen i hendelser og opplevelse. Vi ser nærmere på de fire elementer som jord, luft, ild og vann og tar med ting fra naturen til forskerrommet og lar barna undersøke og undres over naturen. Det bor en liten forskerspire i ett hvert barn.

Vi har i 2015 hatt en kurs for de ansatte fra Forskerfabrikken. De voksne fikk da enda flere ideer og mer kunnskap om det å forske i barnehage. Vi lagde kunstig snø, melkebilder mm.

Eksperimenter vi tar med oss når vi er sammen med barna.

Språk- og musikkrommet:

Språk- og musikkrommet er et rom med materiell til hjelp for både barnas språkutvikling og motoriske utvikling. Dette rommet brukes av små grupper av gangen, men blir brukt av alle, store og små. Her er fokuset å lære språket på en positiv og morsom måte hvor barnet vil være en aktiv deltaker.

Mediateket:

På Mediateket har vi digitale verktøyer. Vi har bla iPad'er, PC med storskjerm, digitalt forstørrelsesglass, animasjonsstudio mm. Vi lager enkle animasjonsfilmer og undersøker forskjellige ting gjennom digitalt forstørrelsesglass. Vi bruker også iPad og data til pedagogiske lek- og lærespill og skoleforberedende aktiviteter.

Gymrommet:

Gymrommet gir barna mulighet til å bruke kroppen sin på ulike måter. De lærer seg grunnleggende motoriske ferdigheter, som for eksempel de minste som skal lære seg å gå, løpe, krabbe, hoppe, rulle osv. Barna lærer seg selv å kjenne på denne måten.

Barnas kontakt med andre barn starter også ofte ved kroppslig kontakt. De skal røre ved, ta på osv. I gymrommet skal barna finne gleden ved å bruke kroppen sin både i frilek og tilrettelagte aktiviteter. Her skal vi kunne spille ball, hoppe tau, klatre i ribbevegg, turne, balansere på benk, danse til musikk med mer. De store kan kanskje leke sisten og ha forskjellige sangleker. Målet med fysisk aktivitet er at det skal være gøy for både store og små.

Snekkerverkstedet:

I dette rommet jobber vi spesielt med alt av trevirke. Her sager, spikker, hamrer og bygger vi. Vi bygger bl.a. fuglekasser, lager fjøl, lager et dukkehus eller bare slår i en spiker i en plankebit. Det er små grupper barn med på dette rommet.

Keramikkverkstedet:

Barna elsker å være på keramikkverkstedet. Her kan de kose seg med leire, de kan forme, lage og grise masse. De får muligheten til å sanse, ha opplevelser, eksperimentere, kommunisere, være sammen og å være kunstnere. Her lærer de om former og litt om farger. Det viktigste redskapet vil være hendene og leire. Vi bruker kniver, kjevler, former og objekter til å trykke med. Vi tar også en liten bit av naturen med inn og bruker den også. Rabarbrablader blir til fantastiske fat.

Barna får mange erfaringer om leirens egenart og mulighet for å finne et eget uttrykk. Vi har også en liten kunstutstilling i ny og ne. Det hender også det blir en liten overraskelse med hjem også.

6. BARNES MEDVIRKNING

Vi forstår barns medvirkning som at de skal være med å ha medvirkning på sin egen hverdag. Å være med på medvirkning, betyr for oss at barna skal ha medinnflytelse på hvordan barnehagehverdagen skal være utformet. De skal oppleve at de blir hørt og har reell innflytelse. Her er det viktig å huske alder og utvikling hos det enkelte. De store barna kan være med å bestemme hvilke temaer vi skal jobbe med, mens de små barna kan være med å bestemme f.eks hvilke sanger vi skal synge.

Det er også viktig å huske på at det både er kroppslig og språklig barna gir uttrykk for ønsker og følelser. Vi må oppmuntre barna til å gi uttrykk for sine ideer, tanker og meninger.

Barna skal oppleve å bli hørt og bekreftet, og bli i stand til å ta egne valg

7. LEK OG UTFOLDELSE

At leken er viktig for barn er det ingen tvil om. Barna lærer om seg selv, hverandre og om verden rundt seg gjennom leken. Når barna deltar i leken grunnlegges vennskap som igjen er grunnlag for barnets videre trivsel og utvikling. I vår barnehage setter vi mye av dagen av til "frilek". Dette betyr imidlertid ikke at det er et frirom for oss voksne. Nettopp i frileken skal vi være ekstra observante på de barna som trenger hjelp enten til å komme inn i leken eller å bli i leken. Vi må være lett tilgjengelige så vi kan hjelpe når det trengs. Omvendt er det også viktig at vi trekker oss unna når en gruppe barn er i gang med en kjempefin lek. Vi må også være oppmerksomme på og gi rom for at de som leker en kjempefin lek kanskje ikke trenger å bli med på samling, eller den aktivitet som planen vår tilsier at vi skal ha. De kan få lov å fortsette leken i stedet.

Lekens utvikling:

For å forstå barns lek, må vi ha en viss kunnskap om lekens utvikling og på hvilke alderstrinn de ulike former for lek er framtrepende.

Øvelseslek – barnets første form for lek:

Spedbarnets lek med dets egen kropp, lyder (pludring) og småbarnets interesse for å tømme ut og plukke opp, samt å utforske alt rundt seg, er opphavet til all lek. Denne første formen for lek kalles øvelseslek, og legger grunnlaget for de lekeformer man finner i en 3 – 6 års gruppe.

Konstruksjonslek:

Denne leken oppstår fra 1 – års alder. Barna setter sammen ting, eksperimenterer med gjenstander; oppå hverandre, etter hverandre osv. De bygger med klosser, duplo, stoler og madrasser. Ute bygger de med sand og annet materiale de finner. De oppøver kontroll, bevegelse og tålmodighet. De føler glede over å ha skapt noe. Leken utvikler seg fra å være konsentrert om prøve – feile prosessen, til å bli mer målrettet ved at barnet forventer at leken skal ende opp i et produkt.

Symbollek / tidlig rollelek:

Fra barnet er omkring 2 år, deltar det i denne typen lek. Barnet utfører voksenhandlinger som de har sett, for eksempel spise, drikke, sove, kle seg, lage mat, kjøre bil, handle i butikken. Disse handlingene er begynnelsen til den egentlige rolleleken.

Rollelek:

Den egentlige rolleleken finner vi fra barnet er rundt 3 – 4 år. Barnet antar en bestemt eller flere roller, ofte med flere barn i samspill. Ofte roller barna har sett og gjort seg kjent med, for eksempel mor, far, barn, politi. Barna går inn og ut av rollene og justerer leken.

Regellek:

Fra 5 – års alder er dette en lek barna mestrer. En lek der regler er det mest sentrale og barna er opptatt av at reglene i leken blir fulgt. Det er ofte flere barn i samspill. Eksempel på lek der dette er viktig er ulike spill og ringleker.

8. DANNESEPROSESSER

Samspillet mellom barn og voksne er forutsetningen for barnets danning. Danning er bl.a. evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Dannelseprosesser skjer i lek, læringssituasjoner og samspillet til andre mennesker. For oss er det viktig at samspillet veksler mellom barn-barn og barn- voksen. "Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering, samtidig rommer danning all dette." Danning er den måte vi forbereder barna på fremtiden.

9. OMSORG

I vår barnehage tar vi oss tid til hvert enkelt barn. Alle barn skal oppleve å bli hørt og bekreftet. Vi tar barna på alvor og har respekt for deres følelser. Barna skal vite at vi bryr oss. Vi skal være oppmerksomme og åpne overfor det unike hos hvert enkelt barn og det unike i situasjonen og i gruppen. Vi skal gi barna mulighet for å gi og ta imot omsorg fra hverandre. God omsorg er å hjelpe barna til å kunne selv. Vi har alltid et fang å sitte på, en klem å gi bort eller et øre som hører. Vi skal bry oss.

10. SPRÅKLIG KOMPETANSE

Å ha et språk er grunnleggende for menneskelig samhandling. Alt vi gjør sammen med andre er avhengig av et språk. Det har lenge vært stort fokus i samfunnet på barns språkutvikling. Å gi tidlig hjelp til de som trenger det er vesentlig for den videre utvikling.

Språket består av non-verbal og verbal kommunikasjon. Oss som jobber med spesielt små barn må være ekstra oppmerksomme på den non-verbale kommunikasjonen. Ofte har de ikke fått et ordforråd ennå og kan derfor kun kommunisere non-verbalt, med peking og kroppsspråk. Det er viktig at vi voksne fanger opp disse signalene og setter ord på det. Når barnet begynner å si flere og flere ord er det viktig at vi voksne oppmuntrer de til å bruke språket. Vi må gi og ha felles opplevelse som gir mulighet for samtale. Vi vil dele gruppene for å jobbe i mindre grupper med språktrening. Her vil vi spesielt bruke spill på smartbordet, lese bøker, men også "Snakkepakken" og andre typer språkmateriell.

Barna skal oppleve å bli hørt og bekreftet!

11. SOSIAL KOMPETANSE

Vår definisjon av sosial kompetanse har vi med inspirasjon av Kari Lamer. Hun er ledende innenfor området og har forsket over lengre tid på det. Sosial kompetanse er den måte vi er overfor andre mennesker. Den måte vi tilpasser oss forskjellige situasjoner og handler ut ifra felles normer, samtidig som man beholder retten til medbestemmelse og selvrealisering. Barns lekeferdigheter utgjør en stor del av den sosiale kompetanse. Barn som har vanskelig for å være med i leken mangler ofte lekeferdigheter, de vet ikke helt hvordan de skal være med og kommer ofte til å ødelegge for de andre som leker. Det er derfor viktig at vi voksne er tilstede under barnas lek og støtter de som trenger hjelp. Alle skal oppleve at å stå sammen gjør en sterkere, og troen på seg selv og andre skaper mestere.

12. BARNEHAGEN SOM KULTURARENA

I rammeplanen skal kultur forstås som kunst og estetikk, og det å skape noe. Hele vår barnehage er bygget opp rundt forskjellige typer smårom, hvor vi kan være med på å skape noe. Her har vi mulighet for å bruke forskjellige uttrykksformer, enten det er igjennom digitale medier, malerier eller kroppen.

Barnehagen inspirerer til arbeid og aktivitet, inviterer til lek og læring i et mangfold av muligheter.

13. FORELDRESAMARBEID

Dette er våre forventninger:

De ansatte og foreldrene må arbeide sammen for å skape god kontakt mellom hjemmet og barnehagen. Det er viktig for barnets opplevelse av barnehageoppholdet at avdelings - personalet og foreldrene har en god tone seg imellom. Fortell oss gjerne om ting dere opplever sammen, og om hendelser som har betydning for barnet. Vi vil prøve å fortelle om lignende situasjoner fra barnehagedagen, som vi har opplevd sammen med barnet deres.

Vi forventer at dere viser interesse for det pedagogiske opplegget i barnehagen; bruker retten deres til å påvirke innholdet og gir ris/ros. Dette er en fin inspirasjon for oss som lager programmet i barnehagen.

Vi vil skape en innstilling hos de ansatte som gjør at dere føler dere velkommen hos oss. Service er et nøkkelord i denne sammenheng. Vi håper å kunne gi best mulig service til dere som er "brukere av våre tjenester". Derfor legger vi stor vekt på å bli godt kjent med dere. Vi bruker ulike tiltak for å nå dette målet:

Foreldresamtaler:

Hver familie får tilbud om å ha 2 foreldresamtaler i løpet av et barnehageår. Nye familier får i tillegg en samtale i løpet av de første ukene barnet begynner i barnehagen. Disse samtalene legger opp til en dialog mellom foreldrene og personalet, der dere kan utveksle erfaringer fra tilvenningsperioden. Vi trenger deres kunnskap om barnet for å legge til rette vårt tilbud på best mulig måte.

14. GRUNNLEGGENDE BARNEHAGEHVERDAG

Barnehagehverdagen består av mange sekvenser i løpet av dagen. Ofte er det som tar mest tid, er ofte det selvfølgelige og det som ikke er så synlig i løpet av dagen. Det finnes mange tidstyver, og det er viktig å definere disse og lage rutiner og regler for hvordan vi skal forholde oss til disse. Selv om dette ikke er definert som pedagogisk arbeid, er det likevel en veldig viktig del av barnas dannelse og læring.

Dersom barnehagedagen skal få et meningsfylt innhold, er det en forutsetning at visse daglige funksjoner blir ivaretatt. Dette ener vi med grunnleggende barnehagehverdag:

Tilvenning

Måltid

Av – og påkledning

Hygiene

Hvile

Vi utarbeidet noen felles mål for alle avdelinger:

Tilvenning:

Mål for barna:

- Gi barn og foreldre tid til å bli kjent i barnehagen.
- Gi barnet mulighet til å komme inn i barnehagens dagsrytme og andre rutiner.
- Hjelp barnet til å få god kontakt med barna og de voksne.

Hvordan gjør vi dette:

- Nye barn i barnehagen skal ha en voksen som primærkontakt. Det gir trygghet å kunne knytte en nær voksenkontakt når man skal bli kjent i et nytt miljø.
- Ha en fast og strukturert dagsrytme i starten, med faste rutiner og aktiviteter hver dag.
- Ha samtale med foreldrene i løpet av de første ukene etter at barnet har begynt i barnehagen.

Måltid:

Mål for barna:

- Lære å sitte rolig ved bordet.
- Lære å smøre mat/helle melk selv.
- Prøve å spise opp mat de har begynt på.
- Lære å be hverandre om å få sendt pålegg o.l., og navngi hva de vil ha og hvem som skal sende.
- Ikke snakke med mat i munnen.
- Spørre om de kan få gå fra bordet når de er ferdige, og takke for maten.

Hvordan gjør vi dette:

- De voksne må være bevisste på å skape en rolig og koselig atmosfære under måltidet.
- Vi har faste rutiner rundt måltidet.
- De voksne må hjelpe barna til selvstendighet ved å gi dem mulighet til prøve selv, og støtte og oppmuntre dem til å ville prøve selv.

Av- og påkledning:

Mål for barna:

- Vite hvor deres plass er.
- Få erfaring i å kle av og på seg selv.
- Lære å holde orden på klærne og garderobeplassen.

- Lære å se nødvendigheten av å snakke med lav stemme, og å vente på tur i garderoben.

Hvordan gjør vi dette:

- Barna får eget bilde på plassen sin.
- De voksne må gi barna mulighet til å prøve å kle seg selv, ved at det blir satt av god tid til dette i garderoben.
- Den voksne må gå foran som et godt eksempel, både ved å prøve å skape en rolig atmosfære i garderobesituasjonen og ved å vise barna hvordan de holder orden på plassen sin.

Hygiene:

Mål for barna:

- Lære barna at renslighet er viktig, og hvorfor.
- Innøve faste rutiner som vask av hender etter toalettbesøk og før alle måltider.

Hvordan gjør vi dette:

- De voksne må bruke tid på å innøve faste rutiner, og minne barna på f. eks. håndvask. I forbindelse med at vi vasker hender, forklarer vi og hvorfor dette er viktig.

Hvile:

Mål for barna:

- Få mulighet til søvn eller avslapping etter behov. De minste skal fortrinnsvis få beholde den søvnrytmen de hadde før de begynte i barnehagen.

Hvordan gjør vi dette:

- De voksne må legge opp dagsrytmen slik at den gir variasjon mellom hvile og aktiv lek.
- De minste barna skal ha en søvnrytme som er tilpasset deres spesielle behov. De voksne må skaffe seg nok informasjon om barnas søvnbehov og vaner.

Når vi får ro i hverdagen, gir dette oss overskudd til å skape trygge omgivelser rundt barna. Dette oppnås bl.a. ved å sette de daglige funksjonene inn i et godt system. Lykkes vi, skal hverdagen i barnehagen bære preg av: OMSORG, TRYGGHET, TRIVSEL, SELVSTENDIGHET OG ANSVAR.

Mål og metoder vi vil bruke gjennom barnehagedagen for å oppnå dette:

- Gi hvert barn en positiv start på dagen, ved å ønske hvert enkelt barn velkommen; navngi barnet. Dette skjer enten ved at en voksen møter barnet i garderoben eller ved at foreldrene følger barnet inn på avdelingen. Der blir barnet tatt imot av en voksen.
- La hvert barn få oppleve at DET er viktig. De voksne formidler en holdning som sier: "Jeg er glad i deg, og bryr meg om deg"!
- Vise interesse for det som er spesielt ved barnets kultur og bakgrunn hjemmefra.
- Lære navnet på hverandre og de voksne i barnehagen.
- Bruke barnets navn bevisst.
- Ha øyekontakt når vi snakker sammen.
- Lære å høre etter hva andre forteller.

- Lære å vente på tur.
- Alle barn skal oppleve å mestre nye ting.
- Forsterke ønsket atferd med ros.
- Lære å hjelpe hverandre. Dele utstyr og leker. Samarbeide.
- Lære barna til å fullføre oppgaver, ta imot og huske beskjeder.
- Lære barna til å bli kjent med egne følelser og måter å uttrykke disse på.
- La hvert barn ta del i praktiske gjøremål på avdelingen.